

Dr. Kovács Tamás
Legfőbb Ügyész

Legfőbb Ügyészség
Székhely: 1055 Budapest, Markó u. 16.
Postacím: 1372 Budapest, Pf. 438.

Tárgy: a Btk. 174/B.§-ában szabályozott közösség tagja elleni erőszak tényállás alkalmazása vonatkozásában felmerülő kérdések

Tisztelt Legfőbb Ügyész Úr!

Az utóbbi időben több roma származású személy ellen indult büntetőeljárást közösség tagja elleni erőszak alapos gyanúja miatt.

Azért fordulunk a Legfőbb Ügyészséghez, hogy adjon tájékoztatást arra vonatkozóan, hogy megítélése szerint a Btk. 174/B. § védett jogi tárgyába mely csoportok tartoznak, valamint ehhez kapcsolódva, milyen nyomozási protokollok állnak rendelkezésre a közösség tagjaival szembeni gyűlölet-bűncselekmények nyomozása során.

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) jogvédő szervezet álláspontja szerint a nyomozó hatóság számára általános iránymutatásokra van szükség a Btk. 174/B. § törvényi tényállás értelmezéséhez és hatékony nyomozási cselekmények végrehajtásához.

I. Tudomásunk szerint a rendőrség megítélésében az utóbbi időben több eljárás indult, amikor az eljárás alá vont személyek cselekményüket a sértettekkel szemben amiatt követték el, hogy ők magyarok, vagyis a Btk. 174/B.§ vonatkozásában a magyar „nemzet csoport” tagjai.

A Büntető Törvénykönyv Magyarázata¹ a 269.§-ban szabályozott közösség elleni izgatásnál értelmezi a közösség tagja elleni erőszak tényállásában is közvetlen jogi tárgyként felsorolt „nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport” tényálláselemeket. Eszerint: „*nemzeti csoport*ról ld. az 1993. évi LXXVII. törvény 1.§ (2) bekezdését és a 61.§ (1) bekezdését; *etnikai csoport* a közös nyelvi, viselkedésbeli és kulturális hagyományokkal, szokásokkal stb., vagyis azonos néprajzi sajátosságokkal jellemezhető nagyobb közösség (embercsoport), *faji csoport*, - helyesen fajta – az egységes emberi fajon belül meghatározott, fejlődéstörténeti eredetű antropológiai sajátosságok alapján megkülönböztethető embercsoport; (...)”

A kommentárban idézett nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Kisebbségi törvény) 1.§ (2) szerint:

---

¹ A Büntető Törvénykönyv Magyarázata – Különös Rész, KJK Budapest, 1996, 558-559. oldal

„(2) E törvény értelmében nemzeti és etnikai kisebbség (a továbbiakban: kisebbség) minden olyan, a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, tagjai magyar állampolgárok és a lakosság többi részétől saját nyelve és kultúrája, hagyományai különböztetik meg, egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyosságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul.”

61. § (1) szerint pedig: „E törvény értelmében Magyarországon honos népcsoportnak minősülnek: a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán.”

A Btk. kommentár tehát egyértelművé teszi, hogy a nemzeti csoport alatt a Kisebbségi törvény szerinti nemzeti kisebbségeket kell érteni. Ebből következik, hogy a magyar nemzetiség nem lehet a közösség tagja elleni erőszak speciális jogi tárgya. Már csak azért sem, mert ellenkező esetben azt állítanánk, hogy a romák nem magyarok. Álláspontunkat támasztja alá továbbá az is, hogy a 269.§ szerinti közösség elleni izgatásnál a „magyar nemzet” külön pontban említett közvetlen jogi tárgy a „nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai” mellett.

A gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos külföldi irodalom is álláspontunkat erősíti. Egy 2006-os finn, gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos esettanulmány² a finn büntető törvénykönyv 2003-as módosításával kapcsolatban, amely a rasszista motivációt minősítő körülménnyé nyilvánította, az alábbiakat tartalmazza: „A módosítás előkészítése során azt vették figyelembe, hogy a rasszista bűncselekmények az átlagosnál súlyosabbnak tekinthetők, mivel kisebbségi csoportok ellen irányulnak, amelyek speciális védelmet igényelnek. A minősítő körülmények bevezetésének célja mindenek előtt a kisebbségi csoportok megvédése volt a rasszista indítékú erőszakkal szemben.”

II. Az I. pontban kifejtetteken túl a „magyarokkal” szemben elkövetett bűncselekmények azért sem minősülnek közösség tagja elleni erőszakkal, mert azok valószínűsíthető motívuma nem egyezik meg a gyűlölet-bűncselekmények ismérveként megjelölt előítélet-motívummal.

A Büntető Törvénykönyv 2009. február 1-én hatályba lépett módosítása óta a 174/B.§-ában szabályozott *Nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak* tényállás elnevezése *Közösség tagja elleni erőszakra* változott. A módosítás indokolása szerint: „(...)a több mint tízéves jogalkalmazási tapasztalat bebizonyította, hogy nem csak e [nemzeti etnikai, faji vagy vallási]csoportok tagjai vannak kitéve támadásnak a csoporthoz való vélt vagy valós tartozás okán. A társadalomban további csoportosulások, közösségi formák is léteznek, amelyek tagjaival szembeni diszkriminatív és erőszakos megnyilvánulásokat hasonlóan szigorú büntetéssel kell fenyegetni.”

Az indokolás idézett része is egyértelművé teszi, hogy a közösség tagja elleni erőszak úgynevezett „gyűlölet-bűncselekmény”, azaz megvalósulásának előfeltétele az adott

---

² Laura Peutere: Suspected crimes with racist characteristics in the criminal justice process – case study in Helsinki 2006, 7. oldal
[http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/Raportteja73_Peutere_eng_suojattu/\\$file/Raportteja73_Peutere_eng_suojattu.pdf](http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/Raportteja73_Peutere_eng_suojattu/$file/Raportteja73_Peutere_eng_suojattu.pdf)

csoporttal szembeni előítéletesség, diszkrimináció. A gyűlölet-bűncselekmények sajátossága, hogy a sértett által képviselt egész csoport irányában azt az üzenetet közvetítik, hogy ők „mások” és „nemkívánatosak”, és a csoport bármely tagja egy következő bűncselekmény potenciális áldozata lehet. Ezért a gyűlölet-bűncselekmények hatása meghaladja a konkrét sértettre gyakorolt hatást: ezek a bűncselekmények a népesség egyes csoportjai között félelmet és előítéletet gerjesztenek és tartanak fent.³

Álláspontunk szerint a tényállásnak feltétlenül eleme az azzal a csoporttal szemben létező előítéletes és kirekesztő gondolkodásmód, amelyhez a bántalmazott személy a valóságban vagy az elkövető által vélelmezetten tartozik, mivel e tényállás megalkotásának indoka - akárcsak a közösség elleni izgatás esetében - a társadalomban a kisebbségekkel szembeni előítéletekből fakadó, általánosításon alapuló gyűlölet állami szintű morális elítélése. A tényállás védett jogi tárgya az emberi méltóságon és a személyi szabadságon túl - a Büntető Törvénykönyv Magyarázata szerint - „az állam keretei között élő népesség különböző érzelmi, meggyőződésbeli és tudati közösség alapján szerveződő csoportjai egymás iránti türelem és kölcsönös megbecsülés által jellemzett viszonya”⁴, passzív alanya pedig a nemzeti, etnikai, faji, vallási csoportok illetve a lakosság egyéb csoportjainak tagja, akit ezen csoporthoz tartozás miatt bántalmaz vagy kényszerít az elkövető. A pönalizációban a motívumnak, vagyis a csoporthoz tartozás vagy vélt tartozás miatti bántalmazásnak van legfontosabb szerepe, emiatt válik külön tényállássá és minősül súlyosabban, mint például a 174.§-ban szabályozott kényszerítés büntette.

Megítélésünk szerint a fent kifejtettek miatt e bűncselekmény megvalósulásához az kell, hogy az elkövető a sértettet a lakosság valamely olyan csoportjához tartozás vagy vélt tartozás miatt bántalmazza, amely csoport előítéletesen alapuló diszkrimináció elszenvedője.

Ezt támasztja alá az Unió első 15 tagállamának, illetve az Egyesült Államok büntetőjogi gyakorlata is. A gyűlölet-bűncselekmény nemzetközi illetve különböző külföldi meghatározásaiban⁵ az etnikai, faji, vallási hovatartozáson, szexuális orientáción, stb. alapuló előítélet, mint motívum minden esetben megjelenik. Angolul maga a gyűlölet-bűncselekmény szó is erre utal, hiszen a 'hate crime' kifejezés szinonimájaként a 'bias-motivated crime' kifejezést is használják, amit „előítélet által motivált bűncselekmény”-nek fordíthatunk.

Álláspontunk szerint mindenképpen figyelemre méltó, hogy a Magyar Köztársaság Ügyészségének (Tájékoztató az egységes nyomozó hatósági és ügyészségi bűnügyi statisztika adataiból 2008) adatai alapján 2008-ban mindösszesen 12 nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak büntette vált ismertté, ami arra enged következtetni, hogy a nyomozó hatóság például a romák ellen elkövetett bűncselekmények esetében nem minden

---

³ L. Peutere, 10. oldal

⁴ A Büntető Törvénykönyv Magyarázata, KJK Budapest, 1996, 558. oldal

⁵ Például: Human Rights First: Hate Crime Survey 2008, <http://www.humanrightsfirst.org/pdf/FD-081103-hate-crime-survey-2008.pdf>

EBESZ 9/09 Minisztertanácsi határozat – Decision 9/09 Combating Hate Crimes http://www.osce.org/documents/cio/2009/12/41853_en.pdf

Egyesült Államokban: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Assistance: A Policymaker's Guide to Hate Crimes (1997), 2. oldal <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/bja/162304.pdf>

az Egyesült Királyságban: Home Office: Hate Crime – The Cross-Government Action Plan <http://www.homeoffice.gov.uk/documents/hate-crime-action-plan>

esetben ismeri fel e tényállás elemeinek fennállását. Ehhez képest megítélésünk szerint mindenképpen vissza az a kialakulóban lévő gyakorlat, amely a diszkriminációt elszennvedő kisebbségek védelmére megalkotott büntetőjogi tényállást éppen e személyek ellen alkalmazza olyan relációban, ahol e kisebbség tagjai az őket megkülönböztető és megfélemlítő politikai csoportok tagjait támadják.

A TASZ megítélése szerint szükség volna olyan általános iránymutatásra, amely támpontokat ad a nyomozó hatóság tagjai számára a gyűlölet-bűncselekmények, azon belül is a közösség tagja elleni erőszak nyomozásához, e bűncselekmény minősítéséhez, más bűncselekményektől történő elhatárolásához. Mindez hozzájárulna az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet 9/09 számú, a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelem tárgyában született Minisztertanácsi határozata⁶ által hazánkra is rótt kötelezettségek teljesítéséhez (ld. különösen 4. pont a jogalkalmazók képzéséről, 6. pont a gyűlölet-bűncselekmények nyomozásáról).

Ha az Ön által vezetett szervezetben ilyen dokumentum már rendelkezésre áll, kérjük, szíveskedjen azt a TASZ-nak megküldeni!

Kérjük a Tisztelt Legfőbb Ügyész Urat, hogy szíveskedjen a fent kifejtettekkel kapcsolatos álláspontjáról a TASZ-t tájékoztatni!

Budapest, 2010. február 8.

Tisztelettel: _____
Dénes Balázs
elnök

---

⁶ http://www.osce.org/documents/cio/2009/12/41853_en.pdf